

O neužitečných služebnících (a komplexu užitečnosti)

text: Lk 17,7-10

j+s 9.3.2014

čtení: Lk 17,1-10

1. postní neděle

písně: 635 Svítá 211 440 478 138,4 (VP: 176, 177)

Lk 17,7-10: "Řekne snad někdo svému služebníkovi, který se vrátil z pole, kde orál nebo pásal: 'Pojď si hned sednout ke stolu'? Neřekne mu spíše: 'Připrav mi něco k jídlu a přistroj se k obsluze, dokud se nenajím a nenapiji; pak budeš jíst a pít ty!'. Děkuje snad svému služebníkovi, že udělal, co mu bylo přikázáno? Tak i vy, když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno, řekněte: 'Jsme jenom služebníci, učinili jsme to, co jsme byli povinni učinit.'"

I. Úvod

Běda tomu, kdo svým jednáním přivodí druhému pád, řekl Ježíš učedníkům (a vzkázal to po nich i nám).
Běda tomu, kdo bližního odežene od Boha.

Ježíš tím učedníkům připomněl, že ve společenství (třeba v takovém, jako je to naše), nesou jedni za druhé odpovědnost a musejí na sebe tudíž brát ohled. Což není úplně snadné, protože si nutně půjdou občas na nervy a tu a tam se jeden proti druhému nějak proviní (jinak to nejde, neboť není možné, aby nás minula pokušení). Co s tím? Ježíšova rada je stručná: Řekni provinilému, co mu vyčítáš, a když toho bude litovat, odpusť mu. Třeba sedmkrát denně, když to bude třeba.

No to je síla, řekli si učedníci, na to nemáme. A nahlas dodali: "Tak to nám ale dej víc víry!" Na což Ježíš odpověděl, že stačí, co mají: "I víra maličká jak hořčičné semínko dokáže, aby se strom vytrhl i s kořeny a přesadil se do moře." Víru je třeba zprovoznit a pustit mezi lidi.

Ne že by věřící uměli čarovat. Ale Bohu, v nějž věříme, tomu není nic nemožné.

II. Inventura: co je to víra

Tak moment, ujasňovali si v duchu učedníci, protože jim v tom cosi nehrálo. Učili jsme se, že máme jen jednoho Boha a že máme sloužit jemu a ne nějakým lidským představám o něm; pak taky, že nesmíme zabíjet, cizoložit, krást, křivě svědčit a závidět – to je přece víra, ne?

Ale ještě než to domysleli až sem, slyšeli, jak Ježíš vypráví podobenství o služebnících, kteří splnili svůj úkol – ale to přece ještě není důvod k vděku, když uděláte, co bylo vaší povinností. To přece není důvod k Boží vděčnosti vůči vám, když zkoušíte kupříkladu dodržet desatero.

Boží milost není odměnou za splnění úkol. Boží milost je dar, který jsme dostali a který nám dává život.

Hned poté Ježíš uzdravil deset malomocných, z nichž jen jeden pak přišel poděkovat; a tomu jednomu jedinému z deseti Ježíš řekl: "Víra tvá tě zachránila."

III. O tom, co je jaksí navíc

Učedníci si to večer zkoušeli srovnat v hlavě: všechno to, co jim Ježíš řekl (a co udělal) a co po nich vzkázal i nám. Řekl, že Boží milost není za odměnu: tu jsme prostě dostali a díky ní žijeme a máme naději.

Kromě toho řekl, že jsme Boží služebníci. Dostali jsme jakési úkoly a k nim návody, jak na ně (sem patří třeba desatero přikázání). Když ty úkoly splníme a návody dodržíme, nic zvláštního jsme tím neudělali – ale je dobře, že jsme přispěli k něčemu dobrému (běda nám, kdybychom někoho svým jednáním naopak přivedli k pádu!).

Tomuhle učedníci rozuměli. Ale moc si nevěděli rady s tím, co řekl těsně předtím a co udělal pak.

Těsně předtím řekl to o maličké víře, která dokáže, aby se strom vytrhl i s kořeny a přesadil do moře. Určitě tím chtěl Ježíš říct, že Bohu není nic nemožné. Ale zaslechli z té věty ještě něco. K čemu by to bylo dobré, kdyby to ten strom (kvůli naší víře) udělal? Co s moruší vyrvanou ze země a přenesenou do moře? Jistě, je to jen takový obraz, ale pozorní posluchači z něj zaslechli, že jsme někdy až příliš posedlí jakýmsi komplexem, aby všechno, co děláme, bylo užitečné, rozumné, praktické, účinné...

Zrovna tak to bylo s tím, co Ježíš udělal hned potom. To když poslal deset malomocných, ať se ukážou v chrámu (že už jsou zdraví) – to byl užitečný příkaz, nikdo jiný než kněz je za zdravé nemohl prohlásit; ale pak mluvil o víře, která zachraňuje, ale mluvil o ní jen u toho jednoho, který přišel poděkovat a chválil přitom Boha. Na tom děkování a chválení už nic užitečného přece není, zdravými je učiní jen posudek od kněží – tak proč tuhle nepraktickou zbytečnost Ježíš tak zdůraznil?

Deset marodů šlo na Ježíšovu radu přesně tam, kam to žádaly předpisy a řády. Ten jeden, co se vrátil, už podle řádů nejednal; to bylo jaksi navíc.

To, co je jaksi navíc a co Ježíš oceňuje, se promítá do vztahů mezi lidmi. Rozdávat chudým, odpouštět, děkovat, prosit – k tomu vás žádný řád nemůže zavázat; jenomže ve společenství (třeba jako je to naše) neseme jedni za druhé spoluzodpovědnost.

IV. Jen (neužiteční) služebníci

Jsme jenom služebníci Boží a plníme, co nám bylo uloženo – tak nám radí na konci podobenství Ježíš hodnotit skutky naší víry. A když máme hotovo, máme nejprve dát jíst a pít svému pánu (jak sluhům velel tehdejší mrav). Dát jíst a pít svému pánu, přímo Pánu Bohu – jenže jak na to?

Nabízejí se slova jiného podobenství (z evangelia podle Matouše): “Kdypak jsme tě, Pane, nasýtili nebo napojili?” Na což Pán odpověděl: “Vždycky, když jste dali jíst a pít komukoli z lidí kolem vás, i těm nejmíně důležitým.”

A jsme zase zpátky na zemi, konkrétně u vztahů (třeba u mateřské péče, které si společnost finančně nikdy moc nepovažovala, nebo u péče o nemocné, postižené a staré a vůbec o lidi, co jsou pro společnost ekonomicky nezajímaví), jsme zpátky u společenství, v němž jeden patří dohromady s druhými, a u toho, že podle naší láskyplné vzájemné solidarity mají lidi poznat, že jsme Ježíšovi učedníci.

Hlavně být užitečný, říkávají si lidi (a nebýt na obtíž). Jako by člověka dělala člověkem jeho výkonnost a práce... Jenže to tak není, tak to říká jen naše lidská posedlost komplexem užitečnosti.

Splníte-li (v životě), co máte, řekněte jen: služebníci neužiteční jsme, Pane. Tvou milost jsme si nevysloužili, ale tys nám ji dal i tak, dokonce už předem jako zálohu, díky.

A pak se – jen tak, díky víře – věnujte neužitečným skutkům lásky, jako je odpuštění, pomoc, naslouchání druhému, věrnost... Nic z toho sice nezpeněžíte, ale bude to, jako byste tuhle službu samotnému Pánu prokázali...

Pane Bože, díky za to, že nás zachraňuje víra v tebe a ne naše skutky. Amen.